

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOP, N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijnenbachstraat 13
Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent, per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

INHOUD: Twente. — Kwasi-demokratie. — Een verbeterd kapitalisme. — Berlijnsche brieven: VI Eenheid der vakbeweging. — Uit de vakbeweging: Werkeloozenkassen. — Redactioneel: Het Historisch Materialisme voor de arbeiders.

Bericht.

De Tribune van 14 Maart zal aan de nagedachtenis van Karl Marx zijn gewijd. Het is op dien dag 25 jaar geleden, dat Marx te Londen overleed. Nadere mededeelingen in dit nummer volgen later. Bestellingen voor de kolportage worden evenwel reeds thans door de Administratie aangenomen. Ook maken we onze lezers opmerkzaam op de gelegenheid tot adverteeren in het nummer van 14 Maart. De oplage zal evenals van het Manifest-nummer minstens 3000 ex. bedragen.

Buitenlandsche Abonnés.

Onze Buitenlandsche abonnés worden verzocht hun abonnementsgeld op te zenden.

Twente.

Ik was er in tien jaar niet geweest. Vroeger was ik er eenige malen geweest. De eerste maal was op een Eerste Meidag. Dat is de aangenaamste herinnering, die ik aan Twente heb. Het was nog in de oude beweging. Welk jaar het was, weet ik niet meer, maar ik was nog zeer jong, nauwelijks twintig jaar. Dat was een heel evenement in mijn leven. In Twente mogen spreken op den Eersten Mei, dat was geen kleinigheid. Het was toenmaals een van de voornaamste punten in de socialistische beweging. Twee dingen zijn mij van dien dag diep in het geheugen gebleven.

De demagogie in optocht met muziek vóór de eigenlijke vergadering, en die opgepakte vergadering zelf.

De spreker, dat was in die dagen iets, als het vaandel dat voorop gedragen werd. Hij werd zoo half en half als iets heiligs beschouwd, als een voorwerp van vereering en ontzag. Dat voelde je onmiddellijk in de wijze, waarop die arbeiders met je omgingen, praatten, je aankeken.

Het was daar toenmaals de gewoonte, dat de arbeiders van Hengelo in optocht de arbeiders van Almelo gingen afhalen en zoo gezamenlijk die van Enschedé, en de spreker ging daarbij voorop, eenigszins afzonderlijk, zoodat iedereen hem goed zien kon en weten, dat dat 'm was. Trouwens, daar zorgde de bereden marechaussé voor. Ik althans had dien dag twee peerden voor en twee achter mij.

Wij werden toenmaals als zeer staatsgevaarlijk beschouwd.

De meeting zelf had plaats in het toenmalige patijgebouw „Verlichtingsoord”.

Daar stonden duizenden op elkaar gepakt in de veel te kleine zaal, en evenzoo veel daarbuiten, die hun halzen rekten om door de hooge open deuren een woord van het gesprokene op te vangen. Je hadt daar op alles applaus en had je gedaan dan daverde het seconden lang. Heerlijke herinnering, niet aan eigen roem — ach, mijn kennis verdiende zooveel geestdrift niet — maar aan die oprechte, uit het arbeidersvolk gewelde liefde voor het socialisme!

Daarna ben ik er nog eenige malen geweest in

Onder Redactie van:

J. C. CETON, W. v. HAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOP.

Advertentiën.

Per regel 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

verkiezingsdagen, na de oprichting van onze partij in 1897.

Dat waren ook mooie stampvolle vergaderingen, waar het sociaal-democratische program zijn werkkraft onder het Twentsche industrie-proletariaat glansrijk bewees.

Nu zou ik daar den weer eens heengaan. In spanning aanvaardde ik de reis, nieuwsgierig naar den groei van het socialisme onder de Twentsche arbeiders in die tien jaren.

Alhoewel ik in den avond Hengelo bereikte, zag ik toch onmiddellijk uit het spoorwegraampje reeds, dat er veel veranderd was. Nieuwe groote fabrieken moesten zijn verrezen in dien tijd, te oordeelen naar de honderden lichten, die zich in rechte lijnen boven elkaar rijden in de donkerde van den avond. Elk zoo'n rij, was een fabrieken-verdieping.

Een medepassagier, die zeker bemerkte had, hoe belangstellend ik was naar een zeer groote fabriek uitkeek, die bij de nadering van het station uit het zwart gloeiende wapen met trotsch op, hoe de laatste jaren Hengelo vooruitgegaan was en dat was alleen het werk van Stork geweest.

Het kapitalisme was dus wel gegroeid, trots zijn bowering, die van tijd tot tijd vernomen wordt, dat het in Twente alles behalve looppescheit ligt.

Hoë zou het zijn met de Twentsche arbeidersbeweging? Zou die, natuurgelukkig, gegroeid zijn met het kapitalisme? Zou onze afdeeling daar groeien en bloeien? Zou zij het leven der Hengelosche arbeiders beheerschen als weleer in die oude tijd? Zou ik daar, onder de massaterugvinden, die oude liefde voor het socialisme, die elk socialistisch gesproken woord met geestdrift onderstreepte?

Een oud strijdenoot haalde mij van den trein. Wij gingen het stadje door, en niet velen, neen zeer weinigen groetten hem, onfeilbaar teeken immers ten platten lande voor de populariteit der beweging. Ik zag gaande onzen weg, veel arbeiders, zeer veel, bijna niet anders, maar het waren vreemden. Ik las niets in hun gelaat en in hun oogen van het ontwaakt zelfbewustzijn, van het begripen van eigen leven, van het zekerbewust gaan naar vooruitgeziene toekomst. Er was niets van die gezichten te lezen, dan onverschilligheid: Nitzewo. Zoo zien overal de arbeiders er uit.

En ik begon te vragen, met aandrang te vragen, hoe het daar ging in Twente. Enfin, het ging, zooals ik het van de straat had afgelezen. Het kapitalisme was sterker geworden, veel, veel sterker, maar de beweging, nu het kan heel wat beter. Bij verkiezingen, dan ging het wel, dan liepen velen zich nog wel het vuur uit de sloffen, maar onder gewone omstandigheden ging het traag, o, uiterst saai, zat er weinig leven in. Hoe dat kwam? Dat was moeilijk uit te maken. Ik kon het in een paar uur zeker niet, al had ik zoo mijn vermoedens over een en ander; die ik echter voor me houd bij gebrek aan eenig feitelijk bewijs.

Op de vergadering, daar zag ik wel een troepje partijgenooten, flinke mannen, met dat „ik weet niet wat” in de oogen, dat de doelbewuste klaarziende socialistische arbeiders onmiddellijk onderscheidt.

Ik zag er ook vele met apatische gezichten. Enfin ieder spreker weet met mij wel, dat, wil hij in een vergadering de ware stemming er in brengen, dan moet hij daarvoor omgekeerd, een predispositie daarvoor in de vergadering zelf vinden. De aandacht was er wel, maar het was er koud en kil. Toen ik gedaan had

en met me zelf alleen, moest ik me zelf uitlachen: dwaas, dwaas die je bent, wat verbeeld jij je, die menschen tot strijders te kunnen maken, ze verstaan je niet. Ik voelde me stumperig en toch, dwaasheden had ik niet gezegd. Ik had toch geloofd ik mijn onderwerp, zoo niet uitgeput, dan toch voldoende behandeld.

Maar dat voelde ik, hoe mijn woorden als ze over de lippen waren gekomen, verkilden in die ijle, kille, half duistere, met papieren bruiloftsprullen versierde zaal. Men zeide mij ook, dat het zoo altijd ging de laatste jaren. Zelfs Troelstra had zich er over beklagd, dat de lui d'r zoo koud bijzaten. Dat was mij persoonlijk een wezenlijke troost, maar van de beweging was het mij een groote teleurstelling.

Den volgenden morgen vluchtte ik met den eersten trein weg. Al om even half zes stond ik op het perron van het groote, mooie, nieuwe station.

Zwarte, natte nachtevel hing onder de ijzeren stationskap, waar enkele flauw brandende lampen een ongezelligen glans verspreidden.

Enkele weinige spoor mannen gingen af en aan, zwijgend hun werk doende.

Ik had een klein half uur en zag verscheidene vroegtreinen arriveeren. Zij voerden alle groote klissen arbeiders, mannen, vrouwen, jongens en meisjes uit de omgeving aan, ook uit het dichtbijge Duitschland, typen duidelijk onderscheiden van de andere. Anderen uit Hengelo trokken zich de stationstrappen op, om zich in de fabriek en elders te begeven.

Zij zagen d'r allemaal eender uit en deden allemaal gelijk. Ze praatten niet of zeer stil, ingehouden, gemeenlijk. Ze gingen allen, allen, met loomen tred, de blikken neder, schier even opziende naar mij, het stadsmensch, de vrouwen met iets van spot in de oogen. De vrouwen zagen er veel beter uit dan de mannen, zorgvuldig gekapt en frisch en net gekleed en kleur in het gelaat.

De mannen, een ellendig, schraal, goorbleek-geel ras, met diepe holle oogen, die onverschillig rondblikken, maar in dien blik toch iets, dat pijnt en onaangenaam aandoet. O, ze gingen daar allen zoo on-eindig vreemd langs mij henen en ik was toch een der hunnen en ik zou het hen niet hebben durven zeggen.

Neen, die allen had de tooverstaf van het socialisme nog niet aangeraakt. Zij leven, dit is het eenige beschikbare woord, voor de functie van hun lichaam, die ik hier wil teekenen, zij leven om te sterven. Zij kennen de vreugde niet van den strijd, om wat werkelijk leven is.

O, laten wij hen verlossen. En gij daar in Twente, die ons vaandel voert, zoekt wat er aan uw strijd ontbreekt, dat zij U niet hooren.

Het kapitalisme heeft hun toch ooren gegeven.

DE L.

Kwasi-demokratie.

„Dit ministerie” aldus de heer Duymaer van Twist in een politieke rede te Scheveningen, van verleden week, „zal op gematigde wijze voortgaan met sociale hervormingen.”

Dat valt mee! zal men zeggen. Ieder zou zoo denken, dat een ministerie met een Talma, die op sociaal-hervormingsgebied zoo veel als een brieschende leeuw voorstelt, brieschend altoos van hervormingslust en -liefde, niet op „gematigde” maar op sneltreinachtige manier aan het sociaal hervormen zou slaan.

Waarom anders Talma? — de leider van een deel der christelijke arbeidersbeweging in ons land?

Het antwoord is anders licht te vinden. Zulke personen als Talma in een ministerie, dienen louter voor de reclame.

Zoo diende Veegens in het liberale ministerie De Meester voor de kwasi-demokratie. Zoo doet Talma in het ministerie Heemskerk dienst voor de kwasi-demokratie, evenals indertijd onder het ministerie van Dr. Kayper, de leider zelve daar de rol vervulde van den kwasi-demokraat.

Het is geen wonder dat zulke personen dan „teleurstellen”, zooals het „Nieuwland” heet, als het blijkt wat vleesch de arbeiders in de kuis hadden.

Wie het geschied van de bourgeoisie ernstig neemt, wie werkelijk nog in een goede geloof leeft, dat men bij dergelijke burgerlijke ministeries op de daden heeft te wachten en niet reeds van te voren kan zien dat hij bedrogen is, ja, die moet maar ondurend teleur gesteld worden ook.

In onzen tijd doet de kwasi-demokratie verbazend veel oppert. Zij is nog het enigste middel om de arbeiders-massa's, die achter de bourgeoisie aanloopen, die haar regime steunen en geduldig wachten tot 't haar belooft een of ander sociaal knutselwerkje te voorschijn te brengen, in den waan te doen leven dat er toch „demokratisch” wordt geregeerd. Immers, anders zou toch een bekende „demokraat” als meneer die of een andere meneer, daar geen zitting in hebben?

De „demokratie” van die meneer, de „beproeefde” en de „onverdachte” „demokraat” doet dan als uithangbord dienst, om de massa tot goed vertrouwen uit te noodigen. Intusschen het is maar een uithangbord, en als zoodanig een beschilderd bord, meer of minder schel gekleurd — meer niet. Reklame, niets meer. Wie daar nu inloopt, die wordt onverbiddelijk „teleur gesteld.” De sociaal-demokratie is evenwel verplicht de menschen voor deze, evenals voor alle kwasi-demokratie krachtig te waarschuwen.

Het lijkt oppervlakkig wel heel erg jeelig van haar, dat zij zoo wantrouwend is en doet. Het is ook mogelijk, dat men in zekere kringen van klein-burgerlijk demokraten daar zoo over denkt. Maar dat moet de sociaal-demokratie zich nu eenmaal maar weten te getroosten, dat men zoo over haar denkt.

Als zij het evenwel doet, dan heeft zij, door de ervaring geleerd, niet anders dan gelijk, en zij doet dan niet anders dan hare schuldige plicht.

De democratie van de bourgeoisie is niet enkel in hare vertegenwoordigers: Talma, Veegens, Treub, Borgesius etc. onecht en dus slechts een kwasi-demokratie, maar zij is het in haar gansche wezen ook.

Vandaar dat het niet te verwonderen is, dat al die „demokraten” op hun tijd hun „dag van Damaskus” tegemoet gaan. Dat wil zeggen: de democratie afvallig worden.

In onzen tijd is de burgerlijke democratie eenvoudig een onmogelijkheid geworden. Voor een halve eeuw geleden was het nog mogelijk, voor een deel der bourgeoisie, democratisch te wezen in den burgerlijken zin. Dat wil zeggen door het scheppen van de meest volkomen burgerlijke, politieke gelijkheid, de ontwikkeling van het gansche sociale proces op normale wijze zijn gang te kunnen doen gaan.

Die tijd heeft de bourgeoisie als klasse geheel voorbij laten gaan. Zij is als zoodanig inmiddels een niet onbelangrijk stuk reaktionairder geworden, als zij toen was, om voor ons zeer begrijpelijke redenen.

Intusschen is de sociaal-demokratie opgekomen, overal, in alle moderne landen het proletariaat organiserend als een zelfstandige klasse. Dat heeft aan den klassenstrijd een gansch ander aanzien gegeven. Dat heeft in dien strijd, het aktieve (werkende) element gebracht en aldus dien strijd mede verscherpt. Want niet enkel, dat de gansche ontwikkeling van de laatste kwart-eeuw in ekonomischen zin de klassetegenstellingen buitengewoon veel verscherpt en op de spits gedreven heeft, de zelfstandige, aktie van de sociaal-demokratie en die der vakverenigingen onder haren invloed, heeft daartoe eveneens bijgedragen. Dat is onmiskenbaar.

Met resultaat van meer dan veertig jaren sociaal-demokratische propaganda, laat zich moeilijk schatten.

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard. door H. GORTER.

2)

Want de verhoudingen, waarin de personen tot elkander staan, gelden niet voor hen alleen. De persoon staat maatschappelijk niet in een geheel afzonderlijke, hem alleen eigen betrekking tot anderen, hij heeft vele gelijken, die in precies dezelfde verhouding tot anderen staan. De arbeider, om bij hetzelfde voorbeeld te blijven, staat niet alléén als loondienaar tegenover andere menschen, hij is één van vele, hij is lid eener klasse van miljoenen en miljoenen, die als loondienaars in dezelfde positie zijn als hij. En zoo is het met elk mensch in de beschaafde wereld, elk behoort tot een groep, een klasse, waarvan de leden zich tot het productieproces op dezelfde wijze verhouden. Het is dus niet alleen waar, dat één arbeider, één kapitalist, één boer, etc., maatschappelijk denken zal, zooals de arbeidsverhoudingen hem doen denken, maar zijne beschouwingen, ideeën, voorstellingen, zullen, in algemeene trekken, overeenkomen met die van honderdduizenden anderen, die in dezelfde omstandigheden zijn als hij. Er is een klasse-denken, zooals er een klasse-positie in het arbeidsproces is.

De vorm — het is nog altijd het algemeen overzicht onzer leer, dat wij geven — de vorm, waarin de arbeidsverhoudingen van de verschillende klassen, van

Doch men overschat, het niet als men zegt: het heeft tot de scherper making van den klassenstrijd zeer sterk bijgedragen, wijl het duizenden en duizenden hoofden heeft verhelderd, vele duizenden harten heeft in vlam gezet, en op even zoo velen een bewustmakenden invloed gehad, als geen leer ter wereld dit ooit gedaan heeft.

Aldus is het proletariaat aktief in den klassenstrijd opgetreden; ingrijpend dus naar alle zijden van het oorlogsveld.

Het wils-element is meer en meer ontwikkeld, het element dat het revolutionaire kenmerk is van iedere klasseverheffing. De mensch wordt van een passief, een lijdend wezen, dat de verhoudingen ondergaat, een willend en strijdend en revoltéerend wezen, dat ingrijpt in den gang van zaken, om die te veranderen en om te zetten.

Van nu af betekende iedere, democratische vooruitgang dus een versterking van die arbeidersklasse. Dat wil zeggen: iedere werkelijke democratische vooruitgang. Doch de bourgeoisie, voor zoover verstandig en slim, heeft er iets anders op gevonden. Zij heeft zich van de democratie meester gemaakt als van een dekschild waarmee zij haar klasse-egoïsme bedekt, als het vigeblad harer conservatieve naaktheid. Zij is kwasi-demokratisch geworden.

En zooals alles in haar, tegenover de arbeidersklasse is: onecht, nagemaakt, vals en opgedirkt, zoo is het met haar democratie evenzoo gesteld.

Daarom houdt het geen enkele harer „demokraten”, in binnen- en buitenlandsche politiek lang uit, zonder te verschieten.

Het spreekt van zelf in de praktijk valt het tooneel-kostuum af en wordt de werkelijkheid zichtbaar. Zooals de bourgeoisie zelf is, zoo worden hare „demokratische” vertegenwoordigers. Het kan niet anders.

In onzen tijd is de democratie niet meer mogelijk, zonder sociaal-demokratie te wezen. Zelfs de uiterste politieke gelijkheid is waardeloos, zonder de maatschappelijke, d. w. z. de ekonomische gelijkheid. De politieke gelijkheid is, zeer zeker, een middel van groote waarde voor de arbeidersklasse; hoofdzakelijk is zij namelijk het groote middel tot verovering van de macht in den staat. Maar dan ook eerst wordt het juist het middel tot de in-praktijk-brenging van het doel der sociaal-demokratie.

Hiervan nu huijert de bourgeoisie terecht. En van daar dat hare liefde voor de democratie, over is gegaan in weezin en haat, en de strijd om de werkelijke democratie steeds meer is moeten worden, de strijd der sociaal-demokratie in alle landen.

Voor het arbeidersdeel, dat de banier der sociaal-demokratie evenwel nog niet volgt; voor de groote, zeer groote scharen van onbewuste arbeiders, die de bourgeoisie steeds steunen, moet nu de kwasi-demokratie dienst doen.

Want de bourgeoisie weet wat indruk leuzen maken en wat invloed de roep van zekere personen heeft. En zij hijscht dus valsche leuzen in den top van haar regeerings-schip en werkt met personen, die een populairen naam hebben, ten einde deze des te beter met lamheid te kunnen slaan, ze voor goed te compromitteren en dus ook van die kant de massa te meer wantrouwen te doen krijgen tegenover hare eigen zaak. Zoo deed bijv. de Engelse bourgeoisie voor een paar jaren weer met John Burns, de „arbeider-minister”.

De sociaal-demokratie moet die kwasi-demokratie niet enkel daarna, maar reeds van te voren ontmaskeren. Niet wachten, totdat het gebleken is, dat het masker is afgevallen, maar aanstonds, uit de logika der omstandigheden openlijk afliden en aantoonen, dat er maskers worden gedragen.

Het kan niet te vroeg geschieden, zoo meenen wij. En wie het wezen van alle burgerlijke sociale hervormings-liefde kent en dat zien wil en wie in den klassenstrijd staat als een realist, en niet als een illusionist, voor die is de kwasi-demokratie, die zij in al hare „demokratische” daden ten toon spreidt, geen bijzondere kunst om te zien, maar ligt zij er duimen dik op.

kapitalist, ondernemer, arbeider, etc., aan den dag komen, is in de kapitalistische, en in het algemeen de waren-produceerende maatschappij, ook een eigendomsverhouding. Kapitalist, loonarbeider, boer, koopman, hebben niet alleen elk hun eigenaardige plaats in de productie, maar ook in het bezit, in het eigendom.

De rente-trekkende aandeelhouder heeft in het productieproces niet alleen de rol van geldschietter en parasiet, hij is ook mede-eigenaar der onderneming, der productiemiddelen, van een stuk grond, de werktuigen, de grondstoffen, de producten. De koopman is niet alleen ruiler, tusschenpersoon, maar ook eigenaar van koopwaren en van de handelswinst. De arbeider niet alleen de maker van goederen, maar ook de eigenaar van zijn arbeidskracht, die hij telkens verkoopt, en van den hem voor zijn arbeidskracht betaalden prijs. Met andere woorden, arbeidsverhoudingen zijn in de maatschappij, die hare producten als waren produceert, tegelijk eigendomsverhoudingen.

Dit was niet altijd zoo. In de primitieve communistische maatschappij waren de grond, het gemeenschappelijk gebouwde huis, kudden vee, kortom de voornaamste productiemiddelen, gemeenschappelijk eigendom. Men deed de voornaamste maatschappelijke arbeidsverrichtingen samen: men was, uitgezonderd de verschillen van geslacht en leeftijd, in het productieproces elkaars gelijken, en in eigendom was geen of weinig verschil.

Maar nadat de arbeidsverdeling zoo groot geworden is, dat afzonderlijke beroepen zijn ontstaan, en nadat er, door de betere techniek en de arbeidsverdeling, een overschot is geproduceerd boven het voor het

„Vooraf geen illusies!”, en vooral geen, waar het de „demokratie” der bourgeoisie geldt. Geschiedenis en ervaring in den strijd van een halve eeuw, zij hebben ons het recht gegeven, dit den arbeiders steeds voor te houden!

JOS. LOOPUIT.

Een verbeterd kapitalisme.

Sinds de crisis van, laat ons zeggen 1825, is er heel wat veranderd in het kapitalisme, veranderd en verbeterd. Zoodanig verbeterd voor de arbeiders, dan toch wel voor de kapitalisten.

Inderdaad is er een sterk sprekend verschil tusschen de vroegere perioden van crisis, en de huidige.

We bedoelen nu niet, dat er meer en wreeder armoede wordt geleden dan toen. Ook niet, dat de slechte tijden zich thans overal en tegelijk doen gevoelen, zoo, dat er wel geen beschaafd land is aan te wijzen, dat niet onder de crisis zou lijden. In dit artikel wenschen we nu eens niet op de zwarte zijden van het kapitalisme te wijzen. We zullen dus niet in de eerste plaats spreken over arbeiders, maar over de kapitalisten, de bezitters.

Er zijn vele crisis'en reeds geweest. Eigenlijk al zoolang als het kapitalisme bestaat. Tijden van opkomst, tijden van bloei, tijden van crisis en neergang, tijden van stilte, ze zijn elkaar in deze orde opgevolgd tot in den treure. Bekwame ekonomen berekenden, dat zoo een kringloop ongeveer elf jaren duurde. Maar telkens trof de schok van de crisis weer scherp en onverwacht.

Evenwel het kapitalisme is in dien tijd vooruitgegaan. Niet in het voorkomen van de crisis. Ook niet in het spoedige afwenden er van. Maar waarin het wel is vooruitgegaan, is het afwenden der kwade gevolgen — voor de kapitalisten.

Een middel hiertoe is gebleken de trust, nog niet ten volle, maar op weg het misschien te worden.

Een crisis ontstaat door over-productie, door te veel productie. Dat wil zeggen, niet te veel om verbruikt te worden. Want we weten allen, dat ook in tijden van crisis, ja vooral in tijden van crisis, honger en gebrek wordt geleden. Hieruit zou eerder opgemaakt moeten worden, dat er te weinig is geproduceerd. Toch is dit niet het geval. Waut-terwijl tallozen, in ons land en daarbuiten, gebrek hebben aan levensmiddelen en brandstoffen, hooren we van overproductie, ook in die takken van bedrijf. Met over-productie bedoelen we dan ook niet te-veel productie voor het verbruik. In onze samenleving beduidt dat, dat er te veel is geproduceerd om verbruikt te worden, juist gezegd, om met winst verkocht te worden.

In tijden van crisis is door de werkloosheid de koopkracht der arbeiders, dat wil dus zeggen, van de massa der bevolking, zoo zeer gedaald, dat zij zich de meeste waren niet meer kunnen aanschaffen. De kapitalist op zijn beurt, weigert de waar te verkoopen, wanneer hij geen of onvoldoende winst kan behalen. Gevolg is, dat de kapitalist zijn waar behoudt, er te veel van heeft — en de arbeider aan die waar gebrek heeft.

De kapitalist vertoont met een strammider, in „onbeschaafde” tijden wel eens toegepast. De misdadiger werd dan in een cel geplaatst, veroordeeld tot dood-hongeren. Om echter zijn lijden te verergeren, werden vóór de tralies der cel-deur allerlei lekker toebeide schotels geplaatst. In het gezicht van het heerlijke eten, stierf dan de ongelukkige van honger. Het eenige verschil tusschen onze „maatschappelijke orde” en bedoeld strafmiddel, is, dat dit laatste alleen bij misdadigers werd toegepast, terwijl in onze samenleving dit lot den meest fatsoenlijken arbeider dreigt en treft.

Maar ook de kapitalist moet leven. Hij wordt ten slotte genoodzaakt, tot lagere prijs, misschien zelfs met verlies, zijn waar van de hand te doen. Hij wordt daartoe genoodzaakt door het feit, dat hij anders over den kop zou kunnen gaan. Maar ook dwingt hem de concurrentie zijn artikelen,

leven direct noodige, en nadat enkele in weten of weerbaarheid uitmuntende beroepen, als priesters of krijgsliden, zich dat overschot en ten slotte ook de productiemiddelen hebben weten toe te eigenen, zijn er klassen ontstaan en is het privaat-eigendom de vorm geworden, waarin de arbeidsverhoudingen aan het licht komen.

Door de ontwikkeling der techniek en door de arbeidsverdeling zijn dus de klassen ontstaan. Klassenverhoudingen, bezitsverhoudingen, berusten op den arbeid. Door de ontwikkeling der techniek, die sommige beroepen in staat stelde, zich de productiemiddelen toe te eigenen, ontstonden bezitters en niet-bezitters en werd de groote massa van het volk tot slaven, lijf-eigenen, loonarbeiders.

En het overschot, dat de techniek, de arbeid, boven het onmiddellijk noodige heeft voortgebracht is aldoor groter geworden en aldoor groter dus ook de rijkdom der bezittenden en het klasseverschil met de niet-bezittenden. En in dezelfde mate is dus ook de klassestrijd, de strijd om het bezit der producten en der productiemiddelen, tusschen de klassen gegroeid, en de algemeene vorm geworden van den strijd om het bestaan der menschen in de maatschappij. De arbeidsverhoudingen zijn eigendomsverhoudingen, en eigendomsverhoudingen zijn verhoudingen van klassen, die met elkaar in strijd zijn, en alle te samen berusten op en zijn veroorzaakt door de ontwikkeling van den arbeid, het arbeidsproces, de techniek.

Maar de techniek staat niet stil. Zij is in langzame of snelle ontwikkeling en beweging, de productiekrachten worden groter, de productiewijze anders. En als

zij het met verlies, te verkoopen, ten einde zijn afzetgebied te behouden, als het kan uit te breiden.

Een der gevolgen van de crisis was tot nog toe prijsverlaging.

Wij zeiden hierboven dat er vooruitgang is in het kapitalisme en verbetering — voor de bezittende klasse.

Inderdaad treft het ons, in dezen crisis-tijd, dat er van prijsverlaging over het algemeen weinig of geen sprake is. Zeker niet van de eerste levensbehoeften. Hoe komt dat?

De invloed van de concurrentie op den prijs is verdwenen, omdat, voor een groot aantal bedrijven, de concurrentie zelve niet meer bestaat. De trust is een monopolie geworden. Buiten haar, zoo ze maar sterk genoeg is, is productie of verkoop der producten, niet mogelijk. Is er dus overproductie — we weten nu, dat dit beteekent overvloed aan den kant der bezitters, gebrek aan den kant der arbeiders, omdat de kapitalist de begeerde winst niet kan maken — welnu ze staakt eenvoudig de productie. Ze weigert verder te produceeren. Eerst wanneer de liggende waren zijn verkocht, verkocht met winst, en er dan eindelijk weer vraag komt naar de waren, die toch noodig zijn voor het leven der menschen, eerst dan zal ze hare productie weer aanvragen. Het bestaan van de vraag aan de eene zijde, het weinig of geen aanbod aan de andere zijde, waarborgt haar den verkoop — alweer den verkoop met winst. Zoo konden we lezen, dat de staaltrust in Amerika 45 % van haar hoogovens heeft gedooft, dat de bitumineuse steenkolenproductie met 65 % is verminderd. Ook de Amsterdamsche diamantindustrie weet van beperking der productie mede te spreken. Wenschte de trust den prijs van hare artikelen te handhaven — of, wat ook mogelijk is, binnen zekere grenzen te verhoogen — niemand die er zich tegen kan verzetten. Immers de concurrentie, die tot het omgekeerde dwong, bestaat daar niet meer. Zoo zijn de prijzen van levensmiddelen en brandstoffen verhoogd en werd onlangs, in een vergadering van leiders der staaltrust, besloten, de prijzen van stalen artikelen niet te verlagen. Er dient een zekere standvastigheid te zijn, zoo meende men, standvastigheid ook in het behalen van winst.

Maar kunnen de kapitalisten de staking der productie en den niet-verkoop der artikelen zoo lang volhouden, vraagt ge misschien. Moeten ook zij niet eten?

Wij gelooven, dat er voor deze ongerustheid betreffende de mogelijkheid van onvoldoend eten van deze heeren, weinig grond bestaat. Niet alleen, dat, in tijden van voorspoed, hunne kapitalen zoo zeer zijn toegenomen, dat enkele slechte jaren niet deren. Zelfs de crisis kan voor hen een bron van winst zijn. Toen in de eerste dagen van October van het vorige jaar, de geldcrisis op de Amerikaanse beurs haar toppunt had bereikt — er werd toen voor het leenen van direct-opvraagbaar geld (z.g. „call money”) 13 % interest geëischt — toen bewees de trustkoning Morgan de beurs een grooten dienst door eenige tientallen miljoenen dollars tegen 10 % uit te leenen. We zouden zoo iets in elk ander geval eenvoudig woeker noemen — hier was het een weldaad. Een weldaad voor den geldleener, zeer zeker, maar dan toch ook voor den geldgever! —

Zoo zien we, dat inderdaad de trust, het monopolie, het middel is, en hoe langer hoe vollediger wordt, om de kwade gevolgen van de crisis voor de kapitalisten af te wenden: de winst blijft onaangetaast. En zoo blijkt ook, dat verbetering en vooruitgang in en van het kapitalisme, zooals het ontstaan van de trust ontwijfelbaar is, g. enz. is uitgesloten. Echter, zoo we reeds opmerkten, verbetering uitsluitend aan de zijde der bezitters.

Voor de arbeiders worden de tijden hoe langer hoe slechter. Voor hen is van verbetering geen sprake. Mag eerder van verslechtering gesproken worden. Op hun schouders is nu gewenteld, wat tot nog toe de eenige last was bij de vele lusten der bezittende klasse: de last van het risico van het bedrijf.

Zoo zijn wederom de vooruitgang en de verbetering van het kapitalisme een bron van ellende te meer voor de arbeiders.

RICARDO.

de productiewijze anders wordt, moeten noodzakelijk ook de verhoudingen, waarin de menschen in het arbeidsproces tot elkaar staan, veranderen. De verhouding, waarin de kleine bazen van vroeger tot elkaar en tot hun gezellen stonden, is een geheel andere dan nu de verhouding der groote patroons onderling en tegenover het loonproletariaat. De machinale productie heeft de oude verhouding doen veranderen. En omdat in de warenmaatschappij productieverhoudingen meteen eigendomsverhoudingen zijn, worden tegelijk met de eerste ook de tweede gerevolutioneerd. En omdat de denkbeelden, ideeën, voorstellingen, enz. gevormd worden in en naar de verhoudingen, waarin de mensch leeft, verandert zijn bewustzijn ook, als de arbeid, de productie en het eigendom veranderen.

Werken en denken zijn in voortdurende verandering en ontwikkeling. „De mensch verandert, terwijl hij door zijn arbeid de natuur doet veranderen, meteen zijn eigen natuur.” De productiewijze van het stoffelijk leven bepaalt het geheele maatschappelijk leven. „Het is niet het bewustzijn der menschen, dat hun zijn, maar omgekeerd hun maatschappelijk zijn, dat hun bewustzijn bepaalt.”

Maar op een bepaalden trap van ontwikkeling geraken de materiele productiekraften der maatschappij in tegenspraak met de voorhanden productie- en eigendomsverhoudingen. Binnen de oude verhoudingen kunnen de nieuwe productiekraften niet tot ontwikkeling komen, zich niet uitleven. Dan ontstaat de strijd tusschen hen, die belang hebben bij de oude productie- en eigendomsverhoudingen, en hen die belang hebben bij de ontwikkeling der nieuwe productiekraften. Dan treedt een tijdperk van maatschappelijke

Het verbond der Fransche „democratie” met het Russisch Tsarisme en zijn geldelijke ondersteuning is er een voorbeeld van, dat de Fransche bourgeoisie, hoezeer ze ook in 't binnenland democratische allures moge aannemen, den brui geeft om al hare principen waar haar stoffelijk belang, de drang van het kapitaal naar nieuwe uitbuitingsvoorwerpen het andersgebiedt.

H. DE MAN.

Berlijn che brieven.

VI. Eenheid der vakbeweging.

In de laatste maanden leest men in de Deutsche partijpers herhaaldelijk van vorderingen in de eenheid der vakbeweging. Dit slaat niet op een samensmelting van de neutrale klassenbewuste vakorganisatie met de christelijke of met de vrij onbeduidende liberale vereenigingen, maar op de vereeniging van de kleine afzonderlijke groepen der „lokalisten”, d. w. z. de lokaal, d. i. plaatselijk georganiseerden met de centrale vakbonden.

De beteekenis ligt niet zoozeer in het kleine aantal leden, dat de groote centrale vakbonden er op die manier bijkrijgen, maar daarin, dat de lokalisten zoo goed als de centralisten tot de klassebewuste partijgenooten behoorden; en dat vooral de uitgesproken wensch van de partij vervuld wordt, dat n.l. verdeeldheid harer aanhangers over twee elkaar bestrijdende vakorganisaties eindelijk eens ophield. Tot goed begrip van deze zaak is een teruggaan tot vroeger tijd noodig.

Toen na de opheffing van de socialistenwet in 1890 weer een vakbeweging mogelijk geworden was, vereenigden zich daartoe het allereerst de partijgenooten in de groote steden, vooral Berlijn; en zij slaagden er inderdaad in, zich gunstige arbeidsvoorwaarden te verschaffen.

Toen naderhand de algemeene landelijke vakbonden opgericht werden, waren er voor de Berlijners allerlei redenen, hun organisaties daarin niet te laten opgaan. Een belangrijke reden, die misschien niet ieder bewust was en zeker niet openlijk uitgesproken werd, was ongetwijfeld, dat zij met hun reeds heel wat verbeterde arbeidsvoorwaarden bij de centrale vakbonden weinig te winnen hadden en dus hooge contributies zouden moeten betalen, waarmee de vakgenooten in de provincie hun strijd voerden. Dit was niet zeer verziend, want lage loonen op 't platteland zouden hun positie in Berlijn op den duur ook kunnen bederven. De uitgesproken en bewuste reden was dan ook een andere. Volgens de toen geldende wet mochten vereenigingen, die aan politiek deden, niet met elkaar in verbinding treden; bemoeiden zich dus vakvereenigingen met politiek, dan mochten zij niet met elkaar een bond over 't heele land vormen. Ze hadden dus de keus: of een centrale vakbond, maar dan streng de politiek er buiten, of meedoen aan politiek, maar dan alleen plaatselijk georganiseerd. De Berlijners, als overtuigde partijgenooten, zeiden nu, dat een vakvereeniging, die zich heelemaal buiten de politiek hield, een onding was en ze meenden, dat de ver doorgedreven neutraliteit der centrale vakbonden wel wat te erge beginsel-

lijke revolutie in, totdat de nieuwe productiekraften hebben gezegevierd en de nieuwe verhoudingen van productie en eigendom zijn gevormd, waarbinnen zij kunnen bloeien.

En het denken der menschen verandert door, in en met die revolutie.

Dit is in het kort de inhoud onzer leer. Aanschouwend voorgesteld kan men haar aldus nog eens overzien: I. De techniek, de productiekraften zijn de grondslag der maatschappij.

Van de productiekraften hangen af, de productiekraften bepalen, de productieverhoudingen, de verhoudingen, waarin de menschen in het productieproces tot elkaar staan.

Die productieverhoudingen zijn tevens eigendomsverhoudingen.

Die productieverhoudingen en eigendomsverhoudingen zijn verhoudingen, niet alleen van personen, maar van klassen.

Die klasse-, eigendoms- en productieverhoudingen (m. a. w. het maatschappelijk zijn) bepalen het bewustzijn der menschen. M. a. w. hun begrippen over recht, politiek, zedelijkheid, godsdienst, wijsbegeerte, kunst enz.

II. De techniek is in voortdurende ontwikkeling.

De productiekraften, de productiewijze, de productieverhoudingen, de eigendoms-, de klasseverhoudingen, worden dus voortdurend gewijzigd.

Het bewustzijn der menschen, hunne begrippen en voorstellingen over recht, politiek, zedelijkheid, godsdienst, wijsbegeerte, kunst, enz. worden dus ook met de productieverhoudingen en de productiekraften veranderd.

verzaking was. Daarom bleven zij voorstanders van lokale organisatie, om daarin tegelijk aan politiek te kunnen doen. In 't begin hadden de centrale bonden daardoor maar weinig leden in Berlijn. Toen deze echter in 't midden der negentiger jaren over 't heele land enorm toenamen, en de talloze arbeiders, die uit de provincie naar Berlijn stroomden, reeds lid van de centrale bonden waren en dit bleven, ging ook de meerderheid der Berlijners tot deze bonden behooren. De lokalisten werden naast hen tot een betrekkelijk kleine groep.

Toen de wet, die de verbinding van politieke vereenigingen verbood, door de onmogelijkheid harer handhaving in 1898 te gronde gegaan was, er geen reden meer voor de lokalisten, zich afzonderlijk te houden. Maar zij waren nu eenmaal aan hun vereeniging gehecht, waarmee zij saamgegroeid waren en voorloopig had ook de nieuwe wettelijke toestand nog niet ten gevolge, dat de centrale bonden zich uitdrukkelijk op sociaal-democratisch standpunt stelden. Ze bleven niet alleen neutraal, maar bij hun leiders was onder de toen ingetreden bloei der industrie een voorliefde voor de oude, kortzichtige neutraliteit der Engelsche vakvereenigingen ingetreden, die meende, door vakactie den toestand der arbeiders zeer dragelijk te kunnen maken, als men maar de groote massa der onbewusten niet afschrikte door een socialistischen schijn. Het is begrijpelijk, dat tegenover deze burgerlijke taktiek, die de vakbeweging van de partij dreigde te vervreemden, de Berlijnsche lokalisten zich als de betere socialisten, de meer revolutionair gezinde klassebewuste strijders voelden en geen lust tot vereeniging voelden.

Bij het zoeken naar steviger revolutionaire houding als onderscheidingskenmerk van de centralisten, vonden ze in het centraal-orgaan der partij, de Vorwärts, die toen onder slappe leiding stond, geen vasten grond. Zoo dwaalden ze af naar het anarcho-socialisme van Friedeberg, dat een tijdlang in Berlijn grooten opgang maakte, omdat het revolutionair gevoel der massa, dat vooral in het uitbreken der Russische revolutie voedsel vond, afgestooten werd door de burgerlijk-feuilletonistische beschouwingen van het centraalorgaan der partij.

Toen de ontevredenheid der klassebewuste arbeiders deze redactie eindelijk weggeveegd had, en de krant een vaste, Marxistische leiding begon te geven, zakte die Friedebergierij weer af. Enkele voormannen der lokalisten gingen wel, om de tegenstelling tegen de centrale bonden zoo scherp mogelijk te houden — bij een vereeniging zouden zij immers geheel op den achtergrond geraken — hoe langer, hoe verder den anarchistischen kant uit, maar de massa der leden bleven sociaal-democraten. Tegelijk dreef in deze laatste jaren de scherpere klassentegenstelling — gevolg van de Russische revolutie vooral —, scherper reactie van boven en grooter strijd lust beneden, de vakvereenigingen en de partij naar elkaar toe. De opvatting der massa, dat partij en vakbeweging eigenlijk één zijn, vond klaarder uitdrukking in congresuitspraken en de in Stuttgart aangenomen motie, dat vakbeweging en

III. Nieuwe techniek komt, op een bepaalden graad van ontwikkeling, in strijd met oude productie- en eigendomsverhoudingen.

Ten slotte overwint de nieuwe techniek.

De economische strijd tusschen de conservatieve belanghebbenden bij de oude vormen en de vooruitstrevende belanghebbenden bij de nieuwe krachten komt hun in rechtskundige, staatkundige, godsdienstige, wijsgeerige en kunst-vormen tot bewustzijn.

Dit nu zullen wij trachten aan te toonen. Wij zullen het oorzakelijk verband, dat tusschen de wijziging in het denken en de wijziging der techniek der menschen bestaat in een reeks van voorbeelden bewijzen. Gelukt ons dit, dan hebben wij een belangrijken steunpilaar van het gezag der kapitalisten over de arbeiders ondergraven. Want dan is bewezen, dat geen goddelijke voorzienigheid of geestelijke overmacht van menschen de arbeiders kan afhouden van de macht over de wereld, als de techniek hen tot de stoffelijke en geestelijke beheerschers der wereld maken zal.

IV.

Onze voorbeelden.

De voorbeelden, die wij zullen gebruiken, moeten in de eerste plaats zeer eenvoudig zijn. Zij moeten door arbeiders begrepen worden, die over niet veel historische kennis beschikken. Daarom moeten zij door hun klaarheid overtuigende kracht hebben. Wij zullen dus groote verschijnselen van breeden omvang, die overal zichtbaar werken, nemen.

Als onze leer waar is, dan moet zij natuurlijk gelden

partij hand in hand behooren te gaan, gaf de lokalisten aanleiding, zich eindelijk in een vereeniging te schikken, omdat hun opvatting over het socialistisch karakter der vakvereenigingen eindelijk ook in de centrale bonden had gezegevierd.

In werkelijkheid had een sterke druk van de partij ook meegeholpen; onder invloed van de vakvereenigingsleiders was in 1906 op het partijcongres een besluit genomen, waarbij de lokalisten met uitsluiting uit de partij werden bedreigd, als zij langer zich afscheiden hielden. Terecht, omdat juist bij den economischen strijd vereeniging aller arbeiders in een enkele organisatie allernoodigst is. De verdeeldheid in allerlei christelijke vereenigingen belemmert bij elken vakstrijd de eensgezinde actie; maar die lui zijn nu eenmaal niet wijzer. Des te meer is echter van klassebewuste arbeiders inzicht in de noodzakelijkheid der eenheid te verlangen.

De groote bouwvakstaking en uitsluiting in Berlijn in 1907 deed de lokalisten praktisch de waarheid van deze opvatting ondervinden, en de gemeenschappelijke strijd schouder aan schouder tegen een sterk georganiseerde patroonsbond bracht de geneigdheid tot eenheid flink vooruit. De anarchistische leiders der lokalisten deden wel al hun best, de eenheid te verhinderen, en als besturen konden ze door organisatorische tegenwerking heel wat formeele hinderpalen in den weg schuiven. Op den partijdag te Essen deden van hun kant ook de revisionisten hun best, het plan te verijdelen, door kort en goed te vorderen: de lokalisten hebben bij monde van hun besturen geweigerd; doe nu, wat gezegd is en gooi ze uit de partij. Hier zat de vrees achter, dat door de toetreding van een flink getal klassebewuste socialistische leden in de centrale vakbonden de burgerlijke geest daarin door een betere vervangen zou worden.

Maar het congres ging daar niet op in; ook de vakvereenigingsleiders, die te klaar het belang der vakbeweging voor zich zagen, wenschten voortzetting der bemoeiingen van het partijbestuur. En zoo is het nu eindelijk zoover gekomen, dat de massa der lokalisten en hun belangrijke organisaties in hun geheel naar de centrale bonden overgaan en daar het klassebewuste element versterken. Een klein groepje, dat zich in opvattingen reeds lang van de partij af- en naar het anarchisme toegewend heeft, blijft onder den ouden naam een groep van half anarchistische clubjes vormen.

Uit de Vakbeweging.

Werkloozenkassen.

De vakvereeniging, aldoor werkende tot verhooging van het loon in 't bedrijf en tot vermindering van den arbeidstijd, verkeert in deze dagen van ontzettende crisis in de meest ongunstige omstandigheden. Wat de ongeschoolde arbeiders betreft, zij zijn natuurlijkerwijze in nog ongunstiger conditie dan hun geschoolde broeders. De directe voordeelen van hun strijd zijn in den regel van zoo goed als geen beteekenis. 't Is zooals Engels zeide: „Een lange opeenvolging van nederlagen, slechts afgewisseld door enkele overwinningen.” En toch, al draagt hun strijd tot hun economische vooruitgang niets

in de geheele geschiedenis. Elke klassestrijd, elke groote verandering in het denken der klassen, der maatschappij, moet door haar worden verklaard.

Maar om voorbeelden uit vroegere eeuwen met onze leer te verklaren, daartoe behoort een zeer groote geschiedkundige kennis. Wij zullen later er nog op wijzen, hoe gevaarlijk het is, onze leer te willen toepassen op tijden of omstandigheden, die men niet of maar weinig kent. Zoowel lezer als schrijver van dit boekje hebben een zóó groote historische kennis niet. Daarom zullen wij niet alleen eenvoudige voorbeelden nemen, maar wij zullen ze hoofdzakelijk zoeken in onzen eigen tijd, groote verschijnselen, die ieder arbeider uit zijn eigen omgeving kent of kennen kan, veranderingen in maatschappelijke verhoudingen en in maatschappelijk denken, die elk levend mensch moeten opvallen. Problemen, bovendien, die voor het bestaan van de arbeidende klasse van het grootste belang zijn, en alleen door de sociaal-democratie op voor die klassen bevredigende wijze kunnen worden opgelost.

Daarmee zullen wij dan meteen nog goede propaganda maken.

Maar er worden zeer belangrijke en schijnbaar zeer sterke argumenten tegen onze leer aangevoerd.

Daarom zullen wij bij elke soort van geestelijke verschijnselen, die wij bespreken, veranderingen in politieke ideeën, godsdienstige voorstellingen enz., telkens een van de beste argumenten onzer tegenstanders laten opmarcheeren en bestrijden, opdat de leer zoo gaandeweg van alle zijden gezien kan worden en er een totale voorstelling van worde verkregen.

De stoffelijke veranderingen, die door de verande-

bij, al is er voor hen steeds sprake van een economische achteruitgang, toch is die strijd tevens mede de zedelijke verheffer van dit deel der proletariërs, en ontwikkelt zij in hen hun zedelijke en maatschappelijke wedergeboorte.

De beter betaalde, de geschoolde arbeiders staan in den strijd voor de verheffing onzer klasse in de eerste rij. Zij vormen de strijdbaarste elementen in het proletariaat, zijn 't best in staat zich te verzetten tegen het kapitaal. En al moeten ook de best georganiseerde arbeiders met de meest groote weerstandskassen langzamerhand tot de erkenning komen, dat hun strijd tegen de gevolgen van het kapitalisme een strijd is, die zij als vakorganisaties niet winnen kunnen, hun strijd is er eene, waarvan de directe resultaten steeds duidelijk zichtbaar zijn.

De crisis is de tijd, waarin de vakbeweging 't best dat kan inzien, 't best tot dat bewustzijn kan worden gebracht. Slechts een kleine vakorganisatie zoo hier en daar, slechts de meest ontwikkelde en meest strijdbare is dan in staat, zijn te voren behaalde overwinningen te handhaven. En 't mag een zeer zeldzame uitzondering worden genoemd, zoo op 't een of ander punt tot toegeven de noodzakelijkheid kan worden ontgaan.

Voor vele andere, vooral voor de zwakkere, doch ook wel voor reeds groote en sterkere is de crisis een débacle. Dan helpen geen boycot of partieele stakingen, geen posten etc., al die maatregelen, die in gewone omstandigheden hun dienst bewijzen. Dan is er geen loonstandaard meer, of ze wordt ontdoken; dan zijn er geen tarieven meer, waarvan kan worden gezegd, dat ze worden gehandhaafd; dan moet oogluikend hier dit, daar dat worden toegelaten. De macht ontbreekt tot verzet, en zoo al een sterk gevulde kas aanwezig moge zijn, ze kan niet worden gebruikt, omdat ze noodig zal zijn, om weer 't verlorene te hervinnen, zoodra de crisis zal zijn geweken en 't patronaat zal pogen te behouden, wat 't in dien tijd veroverd had.

Dan viert het patronaat hoogtij. Dan heeft de arbeidersklasse zich te wenden tot de oorzaak van het euvel en zijn vertegenwoordigers, en te trachten van deze af te dwingen, wat ze door haar macht nog afdwingen kan.

Juist in tijden van crisis blijkt meer dan anders de onmacht van de vakvereeniging tegen 't kapitalistische stelsel. De ongeschoolde arbeider en de zwakke vakvereeniging verkeeren ook dan natuurlijkerwijze in de meest ongunstige omstandigheden. De werkloozenkas der laatste, zoo ze er al is, is snel uitgeput en kan voor zijn doel niet dienen.

Zijn doel, want 't doel van de werkloozenkas is geen ander dan in tijden van chronische werkloosheid de loondaling te kunnen tegengaan. Ze beproeft dit natuurlijk zoo eenszins mogelijk ook in tijden van crisis, doch zoover raken haar krachten zelden. Ze is er dan ook niet op berekend. De Engelsche vakvereenigingen gaan zelden boven een uitkeering van 13 weken per jaar en velen nog blijven nog daar beneden. Het bedrag is reeds dan niet meer dan ± 16.— als maximum; zoo daarna nog wordt uitgekeerd, is 't nog minder. De Duitsche termijnen zijn eer korter dan langer. Al zal de kas evenwel bij crisissen in zeer vele gevallen niet kunnen voldoen aan haar taak, toch blijft ze in normale tijden een strijdmiddel tegen 't patronaat, een strijdmiddel, dat in de meest gunstige omstandigheden althans den arbeider kan weerhouden zich niet door levensnood gedrongen aan te melden tot neerdrinking van eigen loonstandaard.

ring der techniek plaats hebben, zijn het gemakkelijkst te zien. In elken tak van industrie, bij het vervoer en ook in den landbouw verandert de techniek, veranderen de productiekrachten. Wij zien het dagelijks voor onze oogen.

Het zetten der drukletters, het produceeren van het drukschrift geschiedde kort geleden nog algemeen met de hand. Maar de vooruitgang der techniek bracht de zetmachine, die gehoorzaam aan de hand van den machinezetter, letters giet en ze op hun plaats zet.

Het glasblazen geschiedt met den mond. De techniek vindt werktuigen om vensterglas, flesschen enz. te maken.

Boter werd met de hand gekarnd. Een machine, die in korten tijd groote hoeveelheden melk verwerkt, is gevonden en in algemeen gebruik.

Het deeg wordt in den kelder van den kleinen bakker met de hand gemaakt, en gevormd. De machine doet het in de fabriek.

Het licht wordt in het ouderwetsche huishouden geproduceerd door de huismoeder. Zij maakt de lamp schoon en vult haar, zorgt voor de nieuwe pit. Machinaal wordt gas of elektrische stroom geleverd in de moderne stad.

Overal, waarheen men ook ziet, verandering van productiekracht. In alle takken van bedrijf, en steeds sneller verandering en groei. Handgrepen, die men voor de machine onmogelijk achtte, gelukken haar.

En met de productiekrachten veranderen de productieverhoudingen, verandert de productiewijze. Wij spraken reeds van de weefmachine, hoe zij andere verhoudingen bracht tusschen patroons onderling en tusschen hen en de arbeiders. Vroeger vele kleine

Of de vakvereeniging door 't hebben van een dergelijke kas zich zelf tevens aansprakelijk stelt voor 't kapitalisme, vroeg v. Praag in een vorig nummer. De vraag stellen, is ze beantwoorden. De regeling der productie is niet in haar handen, de gevolgen daarvan komen voor den regelaar, het kapitalisme. Van sociaal-democratisch standpunt verdedigbaar voor de vakvereeniging, is deze kas dus zeker... mits ze niet wordt voorgesteld als te zijn het middel ter voorkoming van de gevolgen van het kapitalistische stelsel; mits er op worde gewezen, in hoeverre haar taak slechts kan reiken; mits de vakbeweging, met de politieke partij, het hare doet om de gemeente tot steun te dwingen, haar leden oproept in den strijd tegen de oorzaak der kwaal, haar leden ontwikkelt tot klassebewuste strijders.

't Vraagstuk ziet er niet aanlokkelender uit, wanneer 't moet worden beantwoord door een vakvereeniging als de A.N.D.B. Want daar zal de werkloozenkas zijn taak waarschijnlijk slechts in geringe mate vervullen. 't Geval toch is een geheel ander: een arbeider, die gewoon is een dozijn gulden per week te verdienen en uit de werkloozenkas nu 6.— à 8.— krijgt, of een diamantbewerker, die gewoon is toch zeker in normale tijden een 40-tal gulden of meer te verdienen, en nu b.v. 10.— uitgekeerd krijgt. De keus tusschen een loondaling van 50.— op 45.— gulden, of 10 gulden uitkeering zal, zoo niet een zeer sterk klassebewustzijn en solidariteitsgevoel bij 't lid aanwezig is, niet altijd uitvallen in den geest van de bedoeling der werkloozenkas. Terwijl ze dus in een dergelijke vakbond voor korte termijnen van werkloosheid overbodig kan worden genoemd, zal ze voor grootere termijnen weinig resultaat voor den strijd afwerpen en in crisissen machteloos staan tot voorkoming van loondaling.

Want niet filantropie, strijd is 't doel van de vakbeweging, en al wat als nutteloos voor haar strijd kan worden beschouwd, kan ze gevoegelijk nalaten.

De vraag van Van Praag staat naast die, of 't van den A. N. D. B. goed was gezien, zijn strijddoel te bestemmen voor dat doel, al versterkt ze door de beteekenis, die strijddoel en werkloozenkas voor den vakbond hebben, de meening van hen, die deze handeling hebben bestempeld tot een verkeerde, te meer omdat veel van datgene is nagelaten, wat we als onafwijsbare voorwaarde in een vorige alinea stelden.

Demonstreeren zou toch niet hebben gebaat, zegt onze inzender. Gebedoelt daarmede, dat 't geen direct resultaat zou hebben afgeworpen, doch ge vergist u. 't Zou althans resultaat hebben gehad ten opzichte van het bewustzijn uwer leden, 't zou althans hen hebben aangewakkerd in den strijd tegen 't kapitalisme, 't zou althans hen in meerdere mate tot 't inzicht hebben gebracht, dat de kapitalistische wetten als alle andere.

Sinds wanneer zijn we gewoon bij onze actie tegen 't kapitalisme en zijn gevolgen als maatstaf aan te leggen, welke hervormingen de bourgeoisie bereid zal zijn te geven? Is niet dikwijls een schijnbaar verloren strijd een overwinning? Heeft niet elke verloren staking, elk wetsontwerp, dat wordt afgestemd en in 't belang van 't proletariaat zou zijn geweest, de beteekenis van te zijn een stap vooruit op den weg, die naar 't verkrigen van een menschwaardig bestaan voert? Alle economische of politieke maatregelen, met 't oog op 't proletariaat genomen of nagelaten, ze strekken het tot voordeel, voor zoover ze ertoe bijdragen, het tot den strijd op te wekken en zedelijk te verheffen.

bazen naast elkaar, met kleine werksplaatsen, betrekkelijk weinig arbeiders. Nu honderden arbeiders, betrekkelijk weinig bezitters der fabriek, weinig ondernemers. De fabrikanten als groote heeren tegenover elkaar; tegenover de arbeiders Aziatische despoten. Welk een verandering in verhouding! en toch alleen door de machine veroorzaakt.

Want zij was het, die aan hem, die haar kon aanschaffen, de rijkdommen bracht, hem in staat stelde de concurrenten te verslaan, een reusachtig kapitaal op crediet te krijgen, misschien een trust te vormen. En zij was het, de productiekracht, die kleine bezitters bezitloos maakte en de duizenden dwong in loondienst te gaan.

En wat doet de nieuwe zuivelproductiekracht? De machine, die duizenden liters melk in boter omzet, zou voor den gemiddelden boer te duur zijn, hij zou te weinig melk voor haar hebben. Daarom koopen honderd boeren haar en bewerken hun melk samen. De productiekracht is veranderd, maar ook de productieverhoudingen, de geheele wijze van produceeren; waar vroeger honderd apart werkten, waar vrouwen en dochters in de boerderij van den man de boter maakten, daar werken nu honderd samen, door voor gemeenschappelijke rekening loonarbeiders te laten werken. De boeren, hun vrouwen, hun dochters en een aantal proletariërs zijn in nieuwe productieverhoudingen tot elkaar en tegenover de maatschappij gekomen.

(Wordt vervolgd.)